

บทที่ 4

การเรียงเรียงคำให้การจำเลย

ตอนที่ 1

การเรียงเรียงคำให้การจำเลยในคดีอาญา

อาชีพทนายความจะเลือกรับว่าความเป็นเฉพาะทนายโจทก์อย่างเดีวเสมอไปย่อมไม่ได้ ทนายความต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ทั้งว่าต่างและแก้ต่างลูกความได้นั้นก็คือต้องเป็นได้ทั้งฐานะโจทก์ จำเลย ในบทนี้จะกล่าวถึงการเรียงเรียงคำให้การในกรณีเป็นทนายจำเลยต่อไป

การพิจารณาคดีอาญา

เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง กฎหมายกำหนดให้ศาลอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้ชัดเจนไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจกรายงานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป (ป.วิ.อาญา มาตรา 172 วรรคสอง) ในทางปฏิบัติ เมื่อศาลได้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและถามจำเลยตามที่กฎหมายกำหนดให้ปฏิบัติแล้ว หากจำเลยรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดตามฟ้องของโจทก์จริง ศาลก็จะจดคำให้การของจำเลยไว้แล้วอ่านให้ฟังและให้คู่ความลงชื่อ แล้วจึงดำเนินการต่อไปโดยศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่เป็นคดีที่มีข้อหาความผิดกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้นกฎหมายกำหนดให้ศาลต้องฟังพยานโจทก์ จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง (ป.วิ.อาญา มาตรา 176)

ในกรณีที่จำเลยปฏิเสธและขอต่อสู้คดี ส่วนมากทนายจำเลยจะทำคำให้การยื่นต่อศาลในวันพิจารณา ในกรณีเช่นนี้ ก่อนที่ศาลจะดำเนินการพิจารณา ศาลจะสอบถามจำเลยอีกครั้งหนึ่งว่าจำเลยยังยืนยันที่จะให้การตามคำให้การที่ยื่นต่อศาลหรือไม่ จำเลยจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำให้การอย่างไรก็ชอบที่จะทำได้ ถ้าจำเลยยังคงยืนยันที่จะให้การตามเดิม ศาลก็จะจดไว้เป็นหลักฐานในคำให้การของจำเลย และให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้ ถ้าจำเลยยังไม่ต้องการที่จะให้การขณะนั้น ศาลก็จะจกรายงานไว้แล้วดำเนินการพิจารณาต่อไป

เมื่อหลักกฎหมายเป็นดังนี้ จะเห็นว่าหากเป็นกรณีที่จำเลยยอมรับสารภาพตั้งแต่ชั้นสอบ -

สวนว่าได้ทำผิดจริงและสมควรใจรับสารภาพในชั้นศาล ดังนี้ ไม่มีปัญหา ศาลยอมจกคำให้การ
จำเลยและพิจารณาไปตามรูปคดี แต่ถ้าจำเลยปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำผิดตามฟ้องและประสงค์จะต่อสู้คดี
ทนายจำเลยจำเป็นจะต้องยื่นคำให้การต่อศาล ปัญหาว่าจะถือหลักเรียบเรียงคำให้การในคดี
อาญาอย่างไรนั้น ถ้าเปรียบเทียบกับคดีแพ่ง ในคดีแพ่งถือหลักว่าคำให้การจำเลยต้องต่อสู้ทุก
ประเด็นที่โจทก์ฟ้องพร้อมด้วยเหตุผล หากไม่ต่อสู้ไว้เป็นประเด็นหรือไม่ให้การถึงหรือนิ่งเฉยเสีย
ถือว่าจำเลยยอมรับ เช่น จำเลยถูกฟ้องว่าขับรถโดยประมาทชน โจทก์ได้รับบาดเจ็บ โจทก์เรียกร้อง
ให้ชดใช้ค่าเสียหายฐานละเมิดเป็นจำนวนเงิน 50,000 บาท หากจำเลยต่อสู้แต่เพียงประเด็นค่าเสียหาย
เช่นอ้างว่าโจทก์เรียกร้องสูงเกินไป โจทก์เสียหายไม่ถึงตามที่เรียกร้อง ฯลฯ ส่วนข้อเท็จจริงใน
กรณีโจทก์อ้างว่าจำเลยขับรถชนไม่ได้ต่อสู้ไว้ เท่ากับจำเลยยอมรับว่าทำละเมิดต่อโจทก์โดยขับรถ
ชนคน โจทก์จริง ดังนี้ เป็นต้น แต่ในคดีอาญาหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ ทนายความในคดีอาญามักจะ
ปฏิเสธลอยอย่างเด็ดขาดทุกข้อหา ซึ่งในหมุ่เนกกฎหมายเรียกว่า “ปฏิเสธลอย” กล่าวคือ ปฏิเสธ
ไม่มีประเด็นใดๆ ทั้งสิ้น เช่น โจทก์ฟ้องว่าจำเลยลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกายผู้อื่น หรือฆ่าผู้อื่น ฯลฯ
จำเลยปฏิเสธลอยดังนี้

**“จำเลยทราบฟ้องของโจทก์แล้ว ขอปฏิเสธฟ้องของโจทก์ตลอดข้อหาว่าจำเลยมิได้กระทำ
ผิดตามฟ้องแต่ประการใด รายละเอียดจะให้การในชั้นพิจารณาคดี ขอศาลได้โปรดกรุณาพิพากษา
ยกฟ้องโจทก์ ปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป”**

เหตุผลที่นิยมปฏิเสธลอยไม่ยอมรับข้อเท็จจริงใดๆ ที่ปรากฏในคำฟ้อง เพื่อที่จะหยุดคู่ชั้น
เชิงของฝ่ายโจทก์ในการสืบพยาน โดยที่ระบบกฎหมายของประเทศไทยเป็นแบบกล่าวหา ผู้ใด
กล่าวหาผู้อื่นว่ากระทำความผิดอาญา ผู้ที่กล่าวหาต้องมีหน้าที่พิสูจน์ให้ประจักษ์จึงจะลงโทษได้
ด้วยเหตุที่โจทก์ต้องพิสูจน์ก่อนนี้เอง โจทก์อาจจะเก็บข้อเท็จจริงบางอย่างที่สำคัญเพื่องพลา
ไม่ครบองค์ประกอบของความผิดในกฎหมาย อันจะเป็นเหตุทำให้ศาลยกฟ้องโจทก์ได้ทันทีโดย
ยังไม่ทันฟังพยานจำเลยก็ได้ ทั้งนี้เพราะจำเลยได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ
และหลักสิทธิมนุษยชน¹⁷ ทั้งโจทก์มีหน้าที่นำสืบก่อน (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 84 ประกอบ ป.วิ.อาญา
มาตรา 15) หากโจทก์พิสูจน์ไม่ได้ หรือพิสูจน์ได้แต่ยังไม่ถึงขั้นที่สงสัย กฎหมายให้ศาลยกประโยชน์
แห่งความสงสัยให้เป็นคุณแก่จำเลย นั่นก็คือให้ศาลยกฟ้องโจทก์ (ป.วิ.อาญา มาตรา 227 วรรค

¹⁷ Universal Declaration of Human Right Article 11 (1) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.254 มาตรา
33 บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ฯลฯ”

สอง) นายจำเลยจะคอยโอกาสนี้ แต่ถ้านายจำเลยยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องแต่ได้ขยายข้อเท็จจริงบางอย่าง หรือยอมรับข้อเท็จจริงบางอย่างไว้ในคำให้การ แม้โจทก์สืบข้อเท็จจริงบกพร่องไปบ้าง แต่ข้อเท็จจริงนั้นจำเลยรับเข้ามาแล้ว ศาลอาจฟังลงโทษจำเลยได้ ตัวอย่าง เช่น จำเลยถูกฟ้องว่าประมาทเป็นเหตุให้คนตายตาม ป.อาญา มาตรา 291 โดยบรรยายข้อเท็จจริงว่าจำเลยเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้พาผู้ตายซึ่งเป็นพาร์ตเนอร์ไปรวมหลับนอนในโรงแรมที่เกิดเหตุ แล้วได้ร่วมเพศกับผู้ตายด้วยความประมาทขาดความระมัดระวัง จำเลยได้ร่วมเพศวิถิดารทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย ขอให้ศาลลงโทษตามกฎหมาย หรือโจทก์ฟ้องว่าจำเลยกับผู้ตายซึ่งเป็นสามีชู้แย่งปิ่นที่บรรจุกระสุน จำเลยเอามือไปถูกไกปืนโดยประมาทเป็นเหตุให้กระสุนลั่นถูกผู้ตายถึงแก่ความตาย ขอให้ลงโทษ ฯลฯ เหล่านี้ เป็นต้น

ในกรณีข้างต้นหากจำเลยปฏิเสธลอยโดยไม่บรรยายข้อเท็จจริงใดๆ เลย โจทก์ผู้กล่าวหาต้องนำสืบให้ได้ความชัดว่าจำเลยร่วมเพศวิถิดารหรือแย่งอาวุธปืนกันอย่างไร ที่ว่าจำเลยกระทำไปโดยประมาทนั้นจำเลยทำอย่างไร โจทก์จะต้องมีพยานหลักฐานตลอดจนประจักษ์พยานหรือพยานบุคคลอื่นๆ มาสืบพิสูจน์ เช่น อ้างว่าจำเลยบีบคอผู้ตาย หรือนิ้วมือจำเลยเข้าไปในโครงไกปืน ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าจำเลยบีบคออย่างไร หรือนิ้วมือเข้าไปถูกไกปืนตอนไหน เข้าไปได้อย่างไร สิ่งเหล่านี้ นักศึกษาคงพอจะนึกออกว่าถ้ากรณีผู้ตายกับจำเลยอยู่กันเพียงสองต่อสองในขณะร่วมเพศ หรืออยู่ในห้องนอนฉันทามีภริยาไม่มีบุคคลที่สามหรือคนอื่นๆ เห็นเหตุการณ์เลย ดังนี้ หากจำเลยไม่ยอมให้การชั้นสอบสวนย่อมเป็นเรื่องค่อนข้างยากที่อัยการ โจทก์จะสืบถึงข้อเท็จจริงนี้ได้โดยละเอียด เมื่อผู้กล่าวหาพิสูจน์ไม่ได้ ศาลก็ต้องยกฟ้อง หรือการพิสูจน์ยังเป็นที่ยสงสัยว่าจำเลยทำผิดจริงหรือไม่ กฎหมายยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้เป็นคุณแก่จำเลยโดยยกฟ้องโจทก์คู่กัน

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้าจำเลยไม่ปฏิเสธลอยแต่ให้การโดยบรรยายข้อเท็จจริงถึงลักษณะการชู้แย่งปิ่นว่าเป็นอย่างไรหรือให้รายละเอียดในความตายของผู้ตาย เช่น อ้างว่าแก้งบีบคอผู้ตายด้วยเจตนาล้อเล่นไม่มีเจตนาฆ่า ดังนี้ เท่ากับช่วยโจทก์สืบพยานแล้วสาวเรื่องเข้าหาตนเอง ทั้งที่โจทก์ไม่มีพยานรู้เห็นใดๆ เลย

ในความผิดบางฐาน เช่น กลุ่มรุมทำร้ายร่างกายผู้เสียหาย หากจำเลยมิได้กระทำแต่บังเอิญอยู่ในที่เกิดเหตุด้วย ดังนี้ คำให้การไม่ควรรีบร้อนรับว่าจำเลยอยู่ในที่เกิดเหตุเพราะเป็นเรื่องโจทก์จะต้องนำสืบ ในบางครั้งพยานโจทก์อาจเบิกความไม่ถึงตัวจำเลยด้วยซ้ำไปว่าจำเลยอยู่ในที่เกิดเหตุหรือไม่ หรือในคดีเกี่ยวกับการลักลอบเล่นการพนัน ปกติในวงการพนันย่อมมีคนมาก โจทก์ย่อมลำบากในการที่จะให้พยานโจทก์เบิกความรู้เห็นว่าจำเลยแต่ละคนเล่นอย่างไร ทำอย่างไรบ้าง

ทางที่ดีที่สุดของจำเลย คือ ปฏิเสธลอยไว้ หากจำเลยไม่ทำดั่งว่านี้ แต่ยื่นคำให้การรับข้อเท็จจริงว่า จำเลยอยู่ในที่เกิดเหตุกล่าวคือในวงการพนันจริง แต่ไม่ได้เล่นก็ตามอย่างนี้จำเลยต้องลำบากแล้ว เพราะกฎหมายเกี่ยวกับการพนันให้สันนิษฐานว่าบุคคลที่มีวสุมในวงการพนันถือว่าเป็นผู้ร่วมเล่น การพนันด้วย (พ.ร.บ. การพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 6) เป็นการไม่สมควรจะรับเช่นนั้น ทั้งๆที่จำเลย ไม่ได้เล่นแต่ได้เข้าไปทวงหนี้หรือมาหารื้อรื้อกับเจ้าของบ้านแต่บังเอิญเจ้าหน้าที่ตำรวจจับ ทลายบ่อนพลอยติดร่างแหไปด้วย

ที่กล่าวมานี้เป็นเพียงแต่วางหลักไว้ว่าควรปฏิเสธฟ้องตลอดข้อหา แต่มิใช่ว่าจำต้องใช้หลัก เช่นว่านี้แน่นอนเสมอไป ในบางกรณีก็ไม่ควรใช้ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเป็นเรื่องราวไป หากการรับ ข้อเท็จจริงจะเป็นประโยชน์แก่จำเลยก็ต้องยอมรับ เช่น โจทก์ฟ้องขอให้ศาลลงโทษจำเลยฐานฆ่าผู้ อื่นโดยเจตนา ถ้าในชั้นสอบสวนจำเลยได้ให้การภาคเสธไว้ว่า จำเลยทำร้ายผู้ตายจริง แต่ที่ทำไป นั้นเนื่องจากผู้ตายทำร้ายจำเลยก่อน จำเลยจำต้องป้องกันตัวพอสมควรแก่เหตุ เช่นนี้ ในชั้นศาลก็ ควรรับข้อเท็จจริงเช่นนั้นก็จะได้ประโยชน์หากควรปฏิเสธไม่ เพราะอย่างน้อยถ้าศาลเห็นว่าเป็น การป้องกันพอสมควรแก่เหตุก็อาจยกฟ้อง หรือหากฟังว่าเกินสมควรแก่เหตุก็ได้รับโทษสถานเบา อาทิผู้ตายเข้าใจว่าจำเลยขวางผู้ตายขณะดูหนังกลางแปลง ผู้ตายเคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยมา ก่อน ผู้ตายชักปืนจะยิงจำเลยๆจึงยิงผู้ตายเพื่อป้องกันตนเอง หรือจำเป็นต้องกระทำเพื่อให้ตนเอง พ้นอันตรายที่จะเกิดขึ้นซึ่งแล้วแต่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ในกรณีเช่นนี้ถ้าจำเลยไม่สู้ไว้แต่แรกแต่มา นำสืบภายหลัง อาจได้รับการดำเนินจากศาลหรือเป็นข้อพิรุธว่าเพ่งหาข้อเท็จจริงนี้เมื่อสืบพยาน โจทก์เสร็จแล้ว อันเป็นเรื่องที่เสียประโยชน์โดยไม่สมควร เพราะฉะนั้นในปัญหาเหล่านี้จึงควร พิจารณาโดยรอบคอบว่าควรจะปฏิเสธลอยหรือควรจะรับข้อเท็จจริง พิจารณ์เป็นเรื่องราวไป ผู้อยู่ ในฐานะทนายจำเลยต้องใช้ ไหวพริบ ปฏิภาณ ประกอบด้วยว่าเรื่องใดควรดำเนินการอย่างไรจึงจะ ได้ประโยชน์ตามที่มุ่งหวังไว้ก็เลือกใช้เส้นทางนั้น

การให้ปากคำของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

เมื่อผู้เขียนกล่าวหาว่าความไปถึงการให้ปากคำในชั้นสอบสวนและพนักงานสอบสวน ได้ บันทึกลงไว้ ซึ่งทนายจำเลยควรนำมาพิจารณาประกอบการเรียบเรียงคำให้การจำเลยในชั้นพิจารณา ของศาลนั้น อาจมีนักศึกษาบางท่านสงสัยว่าเมื่อการปฏิเสธลอยให้ประโยชน์ ถ้าอย่างนั้นในชั้น สอบสวนก็ปฏิเสธลอยไว้ก่อนมิดีกว่าหรือ ?

ในเรื่องนี้ถ้าพิจารณาแต่เพียงผิวเผินก็อาจว่ามีแต่ข้อดี แต่ความจริงแล้วก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย

กล่าวคือ การให้ปากคำตามข้อเท็จจริง ถ้าพนักงานสอบสวนมีความเห็นว่าผู้ต้องหากระทำลงไปนั้นไม่เป็นความผิดต่อกฎหมายอาญา หรือพยานหลักฐานไม่เพียงพอ พนักงานสอบสวนก็อาจทำความเห็นสั่งไม่ฟ้องต่อพนักงานอัยการซึ่งช่วยให้ไม่ต้องเสียเวลาในการต่อสู้คดี ในทางตรงกันข้ามก็มีข้อเสียหากผู้ต้องหาให้ปากคำอะไรไว้ อาจถูกผูกมัดด้วยการให้ปากคำนั้นถึงแม้ว่าในชั้นพิจารณาของศาลจำเลยจะให้การใหม่ได้ก็ตาม ก็อาจเป็นเหตุให้ศาลอ้างหรือฟังเป็นข้อพิรุธว่าแก้ตัว เว้นเสียแต่ว่ามีหลักฐานหรือเหตุผลแสดงได้ว่าการให้ปากคำเช่นนั้นนั้นในชั้นสอบสวนเนื่องมาจากความสำคัญผิด ถูกพนักงานสอบสวนจงใจด้วยสัญญาต่างๆ เช่น สัญญาจะไม่ส่งฟ้องแต่จะกันตัวไว้เป็นพยาน หรือถูกข่มขู่ ถูกทำร้ายหรือข่มให้รับ ฯลฯ เป็นต้น แต่ในแง่ของการปฏิเสธลอยมีข้อดีในชั้นพิจารณาของศาล เมื่อชั้นสอบสวนไม่ได้ให้ปากคำเรื่องใดก็ไม่ผูกมัดหรือเข้าตัวเอง แต่มักถูกพนักงานสอบสวนเสนอสั่งฟ้อง หากได้น้อยรายที่จะไม่สั่งฟ้อง

การต่อสู้ในข้อกฎหมาย

ข้อที่นำส่งเขตและควรนำมาประกอบการพิจารณาในการเรียบเรียงคำให้การด้วยเสมอ คือ การต่อสู้ด้วยข้อกฎหมายซึ่งอาจมีได้ เช่น อำนาจฟ้องของโจทก์ หรือเกี่ยวกับเขตอำนาจศาล อายุ ความฟ้องคดี เกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญาแม้ศาลมีดุลพินิจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้เองไม่จำเป็นต้องต่อสู้ไว้เป็นประเด็นอย่างคดีแพ่งก็ตาม ก็ควรยกเป็นข้อต่อสู้ไว้

อนึ่ง ในบางคดีโจทก์บรรยายข้อเท็จจริงในฟ้องมีลักษณะไม่สมบูรณ์ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 158 ถือว่าเป็นฟ้องเคลือบคลุมอันจะเป็นเหตุให้จำเลยหลงข้อต่อสู้ ผู้อยู่ในฐานะทนายจำเลยก็ควรต่อสู้ไว้แต่ดันว่าฟ้องคดีนั้นเคลือบคลุมเป็นประเด็นสั้นๆ พร้อมด้วยเหตุผลไว้ แต่เดิมการต่อสู้ข้อกฎหมายไว้ลอยๆโดยไม่อ้างเหตุผลไว้ เช่น ไม่บรรยายว่าเคลือบคลุมอย่างไร แนววินิจฉัยของศาลฎีกาไม่เคร่งครัดนัก แต่ปัจจุบันอ้างลอยๆไม่ได้ ต้องให้เหตุผลไว้ด้วยเช่นเดียวกับคดีแพ่งด้วยกัน มิฉะนั้นเมื่อแพ่งคดีจะยกข้อที่มีได้ต่อสู้เป็นประเด็นไว้ในศาลชั้นต้นขึ้นอุทธรณ์ไม่ได้ หากยกขึ้นอุทธรณ์ถือว่าฟ้องอุทธรณ์ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อาญา มาตรา 195 ประกอบมาตรา 225 (ฎ.665/2528) เป็นต้น ดังนั้น ในการเรียบเรียงคำให้การในคดีอาญาเมื่อได้ยกประเด็นข้อกฎหมายว่าเป็นฟ้องเคลือบคลุมขึ้นต่อสู้ในข้อที่ 1 แล้ว ข้อที่ 2 ก็คงปฏิเสธลอยตามเดิม ดังตัวอย่าง

ข้อ 1. ฟ้องของโจทก์เคลือบคลุม เพราะไม่บรรยายข้อเท็จจริงให้แจ้งชัดพอที่จำเลยจะต่อสู้คดีได้โดยถูกต้อง

ข้อ 2. จำเลยขอปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำผิดตามฟ้อง รายละเอียดจะให้การในชั้นพิจารณา -

ขอศาลได้โปรดกรุณาพิพากษายกฟ้องโจทก์ ปลดปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป

ควรมีควรวแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....จำเลย

คำให้การจำเลยฉบับนี้ ข้าพเจ้า (ระบุชื่อ) ทนายจำเลยเป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ.....ผู้เรียงและพิมพ์

ข้อเสนอแนะ ผู้เขียนใคร่เสนอแนะแก่นักศึกษาที่มีความสนใจและมุ่งหมายจะประกอบอาชีพทนายความในอนาคตหลังจากสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแล้วว่า แม้ท่านจะตั้งใจเป็นทนายความที่ดีเพียงใดก็ตาม จิตวิทยาที่จะทำให้ถูกความเชื่อถือเป็นสิ่งสำคัญไม่น้อยกว่าภูมิความรู้ของท่าน จงทำให้ถูกความมีความรู้สึกว่าท่านได้ปฏิบัติหน้าที่หรือต่อสู้คดีฝีมือแล้ว โดยสามารถหยิบยกปัญหาข้อกฎหมายต่อสู้ได้ทุกประเด็น มิใช่รอคอยให้ศาลช่วยหยิบยกข้อกฎหมายมายกฟ้องให้เอง หากได้ปฏิบัติเช่นนี้เชื่อว่าจะทำให้อาชีพของท่านดำเนินไปได้โดยตลอดรอดฝั่ง

การยื่นคำให้การในทางปฏิบัติ ใช้แบบพิมพ์คำให้การจำเลย คู่ตัวอย่างท้ายเล่ม แบบพิมพ์คำให้การนี้ใช้ได้ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา

ตอนที่ 2

การเรียบเรียงคำให้การจำเลยในคดีแพ่ง

การเรียบเรียงคำให้การในคดีแพ่ง ก็คือการร่างแก้ไขข้อกล่าวหาตามฟ้องของโจทก์ทำนองเดียวกับคดีอาญาซึ่งได้ศึกษากันมาแล้ว

คำให้การจำเลยที่จะยื่นต่อศาลนั้น ปกติต้องทำเป็นหนังสือ มีข้อความตามมาตรา 67 และมาตรา 177 เว้นแต่คดีมโนสารและคดีไม่มีข้อยุ่งยาก จำเลยจะให้การด้วยวาจาก็ได้ ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 193 วรรคสาม และมาตรา 196 วรรคสอง

การเรียบเรียงคำให้การในคดีแพ่ง แม้ว่าจะมีความมุ่งหมายเพื่อแก้ไขข้อกล่าวหาของโจทก์เช่นเดียวกับคดีอาญา แต่ในคดีแพ่งนอกจากจะมีปัญหาข้อกฎหมายให้พิจารณายุ่งยากและสลับซับซ้อนแล้ว กฎหมายยังกำหนดข้อที่ต้องปฏิบัติตลอดจนวิธีการทำคำให้การอยู่หลายประการ ซึ่งจำเลยจะต้องระมัดระวังการทำคำให้การให้เป็นไปตามที่ ป.วิ.แพ่ง กำหนดไว้ มิฉะนั้นอาจเกิดผล-

เสียแก่การต่อสู้คดีได้

ข้อที่จะต้องพิจารณาประกอบการเรียบเรียงคำให้การ

ก่อนที่จะเรียบเรียงคำให้การ ทนายความต้องใช้หลักในการเตรียมคดีมาช่วยเป็นข้อมูลในการเรียบเรียง ในทางปฏิบัติจะพบว่า เมื่อลูกความซึ่งตกอยู่ในฐานะจำเลยมาปรึกษาทนายความ ลูกความจะนำหมายเรียกและสำเนาฟ้องมาให้ทนายความดูด้วย ผู้เป็นทนายมีขั้นตอนที่จะต้องปฏิบัติ ดังนี้

ประการแรก ต้องสอบถามว่าจำเลยเป็นผู้รับหมายเรียกและสำเนาฟ้องด้วยตนเองหรือนุคคลอื่นรับหมายฯไว้แทน หรือว่าโจทก์ปิดหมายฯ ถ้าหากเป็นกรณีจำเลยรับหมายเรียกและสำเนาฟ้องด้วยตนเอง ก็ต้องตรวจดูว่ารับหมายฯวันที่เท่าไร ทั้งนี้เพราะเหตุว่าจำเลยจะต้องยื่นคำให้การภายใน 15 วันนับแต่วันรับหมายเรียกและสำเนาฟ้อง (มาตรา 177 วรรคแรก, มาตรา 197 วรรคแรก) หากไม่ยื่นคำให้การภายในกำหนดเวลาดังกล่าวทั้งไม่แจ้งเหตุขัดข้องใดๆให้ศาลทราบ ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ

ในกรณีที่จำเลยแจ้งว่าไม่ได้รับหมายเรียกและสำเนาฟ้องด้วยตนเอง แต่พนักงานเดินหมายศาลได้นำมาปิดที่บ้านจำเลย ทนายความก็ต้องตรวจดูที่หน้าคั่นหมายเรียกฯว่าพนักงานเดินหมายฯปิดหมายฯวันที่เท่าไร การปิดหมายฯ จะมีผลเมื่อ 15 วันนับแต่ปิดหมายฯได้ส่งผ่านไปแล้ว (ป.วิ. แห่ง มาตรา 79) ดังนั้น เมื่อนำระยะเวลา 15 วัน รวมกับระยะเวลายื่นคำให้การอีก 15 วัน เท่ากับ 30 วัน เป็นระยะเวลาที่จำเลยจะยื่นคำให้การได้ ที่กล่าวนี้หมายถึงจำเลยมีภูมิลำเนาในประเทศไทย หากเป็นกรณีจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่นอกราชอาณาจักร มีกฎหมายเฉพาะตั้งแต่มาตรา 83 เบญจเป็นต้นไป ซึ่งเนื้อหาชั้นปริญญาตรีศึกษาพื้นฐานเบื้องต้นเท่านั้นจะไม่ก้าวไปในรายละเอียด จำเลยมีภูมิลำเนาออกนอกราชอาณาจักร ผู้ศึกษาโปรดทำความเข้าใจด้วย

โดยสรุป ในกรณีปิดหมายฯ จำเลยมีเวลายื่นคำให้การได้ถึง 30 วัน สมมติปิดหมายฯวันที่ 12 กันยายน วันสุดท้ายที่จะยื่นคำให้การได้ คือวันที่ 12 ตุลาคม หากวันที่ 12 ตุลาคม เป็นวันหยุดราชการ ก็ขยายเวลาไปยื่นได้ในวันราชการปกติถัดไป

ประการที่สอง ให้ตรวจดูสำเนาคำฟ้องที่จำเลยนำมา เพื่อจะได้รู้ว่าถูกโจทก์ฟ้องด้วยเรื่องอะไร เช่น ผิดสัญญา หรือละเมิด ฯลฯ เป็นต้น ทั้งนี้จะรู้ได้โดยในหน้าฟ้องจะบ่งบอกข้อหาหรือฐานความผิดไว้

ประการที่สาม สอบปากคำจำเลยเช่นเดียวกับการสอบข้อเท็จจริงในการทำคำฟ้องดังที่ได้ -

อธิบายในตอนต้นแล้วดูกัน

ที่กล่าวมานี้เป็นข้อพิจารณาที่จะนำมาประกอบการเรียบเรียงคำให้การ ส่วนหลักเกณฑ์การเรียบเรียงคำให้การจริงๆ อยู่ใน ป.วิ.แพ่ง มาตรา 177 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “ให้จำเลยแสดงโดยชัดแจ้งในคำให้การว่าจำเลยยอมรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ทั้งสิ้น หรือแต่บางส่วนรวมทั้งเหตุแห่งการนั้น” มาตรานี้กำหนดแต่เพียงหลักกว้างๆว่าจำเลยจะยอมรับหรือปฏิเสธคำฟ้องของโจทก์อย่างไร จะยอมรับหรือปฏิเสธโดยสิ้นเชิงหรือบางส่วนเพียงแค่นี้ ไม่ได้ให้รายละเอียดว่าคำให้การจะต้องขึ้นต้นหรือมีแบบปฏิบัติก่อนหลังหรือมีลำดับอย่างไร ดังนั้น จึงเป็นเรื่องยากที่จะชี้ชัดให้แน่นอนหรือตายตัวว่ามีหลักเกณฑ์ต้องปฏิบัติอย่างไร คำให้การในคดีแพ่งแต่ละฐานความผิดขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเป็นเรื่องราวไป แต่อย่างไรก็ตามก็หาใช่จะวางหลักเกณฑ์ไม่ได้เสียเลยก็หาไม่ แม้จะวางหลักเกณฑ์ตายตัวไม่ได้ แต่ก็พอจะวางหลักในการเรียบเรียงคำให้การไว้อย่างกว้างๆได้ ดังนี้

(1) นำข้อเท็จจริงซึ่งโจทก์บรรยายในฟ้องมาเปรียบเทียบกับข้อเท็จจริงที่ทราบได้จากการเตรียมคดีว่ามีสิ่งใดเป็นข้อแตกต่างกันบ้าง ไม่ว่าจะเป็นในด้านสาระสำคัญ หรือส่วนปลีกย่อย เพื่อนำมาพิจารณาประกอบการต่อสู้คดี เช่น โจทก์ฟ้องว่าจำเลยค้างชำระค่าเช่าในคดีเช่าทรัพย์สินหรือจำเลยผิดสัญญาเช่าหรือผิดสัญญาก่อสร้าง ไม่ดำเนินการก่อสร้างให้แล้วเสร็จภายในกำหนด หรือใช้วัสดุก่อสร้างไม่ตรงตามสัญญา สิ่งต่างๆเหล่านี้สามารถรู้ได้จากลูกความว่าความจริงเป็นประการใด

ถ้าจำเลยรับว่าเป็นจริงดังฟ้องโจทก์ จำเลยผิดสัญญาค้างชำระจริง เนื่องจากช่วงนี้การเงินตึงขัด คำให้การก็มักเป็นรูปต่อสู้ไปก่อนแล้วไปขอประนีประนอมยอมความในลักษณะแบบผ่อนหนักให้เป็นเบา เช่น ค่อรองขอผ่อนชำระ อาจขอชำระเป็นงวดๆ เป็นต้น หากจำเลยปฏิเสธไม่เป็นความจริงๆ เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ข้อเท็จจริงที่ไม่ตรงกันและเป็นสาระสำคัญนี้เองต้องได้เถียงเป็นประเด็นไว้ หรือในคดีถูกฟ้องว่าผิดสัญญาก่อสร้างใช้วัสดุก่อสร้าง คือ หลักเส้นไม้เต็มขนาด 3 หุน ตามข้อสัญญา ถ้าได้ข้อเท็จจริงว่าเหล็ก 3 หุน ในท้องตลาดหรือที่ผลิตในประเทศไทยปัจจุบันมีลักษณะไม่กลมทีเดียว ถ้าวัดขนาดด้านหน้าจะถึง 3 หุน แต่ด้านข้างอาจจะขาดไปบ้าง แต่ในท้องตลาดทั่วประเทศก็เรียกว่าขนาด 3 หุน ดังนี้ ข้อเท็จจริงเช่นว่านี้ก็ป็นสาระสำคัญที่นำไปเรียบเรียงโต้แย้งเป็นประเด็นข้อต่อสู้

ประเด็นการต่อสู้

คำให้การต่อสู้คดีแพ่งนั้นแตกต่างกับคำให้การในคดีอาญา ในคดีอาญาจำเลยจะปฏิเสธฟ้อง

โจทก์ลอยๆโดยไม่อ้างเหตุผลก็ได้ ข้อใดที่โจทก์ยกขึ้นกล่าวอ้างจำเลยหนึ่งเสียไม่ให้เกิด การนั่ง หรือการไม่ให้เกิด ไม่ถือว่าเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงตามฟ้องของโจทก์ ทางกฎหมายกลับถือว่าจำเลยปฏิเสธ โจทก์ผู้กล่าวหาว่ามีหน้าที่นำสืบให้สมข้อกล่าวหาต่างๆ แต่ในคดีแพ่งกลับตรงกันข้ามกับคดีอาญา ในคดีแพ่งนั้นข้อใดที่โจทก์ยกขึ้นกล่าวอ้าง แต่จำเลยไม่ได้ให้การต่อสู้ไว้หรือให้การไม่ถึง กฎหมายถือว่าจำเลยยอมรับตามข้อกล่าวหาของโจทก์ ไม่เกิดประเด็นที่จะต้องพิสูจน์ โจทก์จึงไม่จำเป็นต้องนำสืบถึงข้อที่จำเลยไม่ได้ให้การถึงไว้

อนึ่ง คำให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ เมื่อจำเลยปฏิเสธ การปฏิเสธเช่นนั้นจะต้องอ้างเหตุผลแห่งข้อต่อสู้ไว้ให้ชัดเจน หากไม่มีเหตุแห่งการที่ได้ปฏิเสธซึ่งนักกฎหมายเรียกว่าปฏิเสธลอย จำเลยจะไม่มีประเด็นที่จะสืบ เช่น โจทก์ฟ้องเรียกเงินตามสัญญาจำเลยให้การแค่เพียงว่า จำเลยทราบฟ้องของโจทก์แล้วขอปฏิเสธทั้งหมดว่าไม่ได้กู้เงินของโจทก์เพียงแค่นี้ จำเลยจะนำสืบว่าโจทก์ปลอมลายมือชื่อในสัญญากู้นั้นยอมไม่ได้ ทั้งนี้เพราะไม่ได้อ้างเหตุแห่งการนั้น คือ เรื่องปลอมลายมือชื่อไว้ในคำให้การ แม้จำเลยจะได้ถามค้านพยานโจทก์ไว้แล้วจำเลยก็ไม่มีสิทธินำสืบ (นัย ฎ.21/2523) เป็นต้น

มีข้อสังเกตในกรณีจำเลยให้การปฏิเสธฟ้องโดยไม่อ้างเหตุผลแห่งการปฏิเสธไว้ด้วยนั้น แม้จำเลยจะไม่มีประเด็นที่จะนำสืบพยานดังกล่าวได้ก็ตาม ก็ต้องถือว่าโจทก์กล่าวอ้างแต่จำเลยปฏิเสธ โจทก์ยังคงมีหน้าที่นำสืบให้ปรากฏแก่ศาลว่าข้อกล่าวหาของโจทก์เป็นความจริงหรือไม่ แต่ถ้าหากว่าคำให้การของจำเลยคลุมเครือไม่แจ้งชัดว่ายอมรับหรือปฏิเสธ เช่น คำให้การระบูกว้างๆว่า “ขอปฏิเสธโดยสิ้นเชิง” ไม่ระบุว่าข้อไหนบ้างที่ปฏิเสธหรือว่า “นอกจากที่ให้การรับแล้วถือว่าปฏิเสธ” ดังนี้ ศาลไม่ถือว่าเป็นคำให้การปฏิเสธทั้งสิ้นหรือปฏิเสธข้อใดข้อหนึ่งโดยชัดแจ้ง เมื่อไม่ปฏิเสธข้อใดชัดแจ้ง ถือว่ายอมรับตามข้อกล่าวอ้างของโจทก์” โจทก์ไม่ต้องนำสืบ มีข้อยกเว้นเฉพาะในเรื่องค่าเสียหายที่โจทก์ฟ้องเรียกร้องในคดีถือว่าจำเลยปฏิเสธเสมอ นอกจากจำเลยจะให้การรับ ถึงแม้จำเลยจะไม่ให้การเลยก็ถือว่าจำเลยปฏิเสธ และโจทก์จะต้องนำสืบ ทั้งนี้เพราะค่าเสียหายเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหากจากข้อที่ว่าใครคิดใครถูกในเหตุอันนำมาซึ่งความเสียหายนั้น” ส่วนค่าเสียหายตามกฎหมาย ศาลย่อมกะให้เองตามที่เห็นสมควร เช่น คดีละเมิด ศาลมีดุลพินิจ

¹ ศ. จิตติ ติงศภิฑิย์,บันทึกหมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 2151/2522 คำพิพากษาฎีกา พ.ศ. 2522 ตอน 11 หน้า 1728-1730

² ศ.หลวงจํารุญเนติศาสตร์,คำอธิบาย ป.วิ.แพ่ง พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพศาสตราจารย์หลวงจํารุญเนติศาสตร์, หน้า 116

กำหนดค่าเสียหายให้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการทำละเมิดตาม ป.พ.พ. มาตรา 438 (ฎ.3870/2541) ดังนั้น ในกรณีดังกล่าวแม้จำเลยไม่ได้ต่อสู้เกี่ยวกับค่าเสียหายเช่นนี้ไว้ก็ต้องถือว่าจำเลยปฏิเสธ เป็นหน้าที่ของโจทก์ผู้กล่าวอ้างต้องนำสืบโดยตลอด (ฎ.314/2504) เว้นแต่จำเลยรับจึงไม่ต้องสืบ

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่วินิจฉัยว่าข้อกล่าวหาที่จำเลยให้การปฏิเสธนั้น จะต้องยกขึ้นต่อสู้ไว้ให้ชัดเจน มิฉะนั้นถือว่าจำเลยไม่มีประเด็นจะนำสืบ เช่น โจทก์ฟ้องว่า จำเลยที่ 2 เป็นลูกจ้างของจำเลยที่ 1 ได้ขับรถเป็นปกติธุระของจำเลยที่ 1 ชนรถยนต์ของโจทก์เสียหายโดยประมาท เลินเล่อ จำเลยที่ 1 ต่อสู้คดีว่าการชนเกิดจากความผิดของโจทก์ ไม่ได้ปฏิเสธข้อที่โจทก์อ้างว่า จำเลยที่ 2 เป็นลูกจ้างและไม่ได้ให้การต่อสู้ว่าไม่ได้กระทำการในทางที่จ้าง จำเลยจึงไม่มีประเด็นที่จะโต้แย้งในข้อนี้ได้อย่างไร โจทก์จึงไม่มีหน้าที่ที่จะต้องนำสืบข้อที่ไม่เป็นประเด็นได้เถียงเหล่านี้ (ฎ.812/2486) ฟ้องข้อใดที่จำเลยไม่ได้ให้การปฏิเสธหรือต่อสู้ไว้ ถือว่าฟ้องข้อนั้นไม่เป็นประเด็น ทุ่มเถียงในคดี โจทก์ไม่ต้องนำสืบ ศาลรับฟังตามฟ้องได้ ถ้าจำเลยประสงค์จะปฏิเสธหรือต่อสู้ข้ออ้างของโจทก์ในข้อใด จำเลยต้องกล่าวให้ชัดเจนทุกข้อ ในข้อใดไม่ปฏิเสธหรือต่อสู้ไว้ข้อนั้นย่อมไม่เป็นประเด็นในคดี โจทก์ไม่ต้องนำสืบ (ฎ.218/2488) ข้อเท็จจริงที่โจทก์บรรยายมาในฟ้อง ฝ่ายจำเลยมิได้ปฏิเสธข้ออ้างหรือมิได้ให้การถึงต้องถือว่าจำเลยยอมรับข้อเท็จจริงนั้นๆ จึงไม่มีประเด็นที่โจทก์จะต้องสืบอีก (ฎ.768/2490) คำให้การของจำเลยที่ว่าไม่ทราบไม่รับรองหนังสือมอบอำนาจท้ายฟ้อง เนื่องจากเป็นเพียงสำเนา จำเลยจึงไม่ทราบถึงความถูกต้องแท้จริง มิใช่เป็นการปฏิเสธความแท้จริงของหนังสือมอบอำนาจ การที่จำเลยไม่ทราบไม่ใช่เหตุที่จะทำให้หนังสือมอบอำนาจของโจทก์เสียไป และที่จำเลยไม่รับรองก็ยังไม่ชัดเจนเพียงพอว่าทำไมหนังสือมอบอำนาจที่เป็นสำเนาจึงไม่ทำให้โจทก์มีอำนาจฟ้อง จึงไม่ก่อให้เกิดประเด็นข้อพิพาทในคดี (ฎ.6807/2540) จำเลยให้การว่าทำสัญญากู้เงินกับโจทก์และนำที่ดินโฉนดพิพาทจำนองเป็นประกันตามสัญญาจริง แต่ไม่ได้รับเงิน การจำนองที่ดินจึงเป็นการประกันหนี้ไม่สมบูรณ์ ดังนี้ เป็นเพียงคำให้การที่ปฏิเสธว่าจำเลยไม่ได้กู้เงินโจทก์เท่านั้น จึงเป็นคำให้การที่ไม่แสดงผลแห่งการปฏิเสธโดยชัดเจน ตามมาตรา 177 วรรคสอง จำเลยย่อมไม่มีประเด็นที่จะนำสืบตามที่กล่าวอ้าง (ฎ.292/2541) เป็นต้น

(2) ถ้ามีข้อเท็จจริงที่จะโต้แย้งกันในคดีหลายข้อ ก่อนจะร่างก็ต้องปรับข้อเท็จจริงเหล่านั้นเข้ากับข้อกฎหมายเสียก่อน โดยนำหลักเกณฑ์ในลักษณะพยานมาพิจารณาประกอบว่าประเด็นใดตกเป็นหน้าที่ของฝ่ายโจทก์หรือจำเลยจะต้องนำสืบก่อนในชั้นพิจารณา ประเด็นใดตกเป็นหน้าที่ของโจทก์จะต้องนำสืบก่อนก็ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลำดับต้นแล้วจึงถึงลำดับที่จำเลยจะต้องสืบเป็นลา-

คืบหลัง

(3) ประเด็นที่จะปฏิเสธต้องต่อสู้ไว้ให้ปรากฏชัดเจนว่าปฏิเสธอย่างไร พร้อมด้วยเหตุผลแห่งการปฏิเสธนั้นๆ เช่น ปฏิเสธความถูกต้องของพินัยกรรมว่าปลอม เพราะลายเซ็นชื่อในพินัยกรรมนั้นไม่ใช่ลายมือที่แท้จริงของผู้ทำพินัยกรรม หรือในคดีละเมิดปฏิเสธว่าไม่ใช่ผู้ทำละเมิด เนื่องจากจำเลยได้ปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างไรจึงไม่ต้องรับผิดชอบ ถ้ารักษาพยาบาลที่โจทก์เรียกร้องมาสูงเกินไปและไม่เป็นความจริงประการใด เป็นต้น

(4) ยกข้อต่อสู้เกี่ยวกับข้อกฎหมาย (ถ้ามี) เป็นประเด็นเพื่อให้ศาลพิจารณา เช่น คำฟ้องของโจทก์เคลือบคลุมโดยแสดงเหตุผลให้ชัดเจนด้วยว่าเคลือบคลุมตรงไหน อย่างไร โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง โจทก์ขาดอายุความพร้อมด้วยเหตุผล ตัวอย่าง เช่น ยื่นคำให้การแค่เพียงว่าฟ้องขาดอายุความมิได้อ้างเหตุว่าขาดอายุความกรณีใดบ้าง เป็นคำให้การไม่ชัดเจน ไม่เป็นประเด็นที่ศาลฎีกาจะวินิจฉัยให้ (ฎ.3352/2525) จำเลยให้การว่า คำฟ้องโจทก์เคลือบคลุมเพราะไม่แสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาและคำขอบังคับทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้น ดังนี้ เป็นการยกถ้อยคำในกฎหมายมาอ้างโดยมิได้บรรยายว่าสภาพแห่งข้อหา คำขอบังคับหรือข้ออ้างในคำฟ้องข้อใดที่ไม่ชัดเจนและไม่ชัดเจนอย่างไร คำให้การจำเลยจึงแสดงเหตุไม่ชัดเจน ไม่มีประเด็นว่าฟ้องเคลือบคลุมหรือไม่... ฯลฯ (ฎ.3882/2529) เป็นต้น

(5) จัดลำดับเรื่องราวให้เกี่ยวและสัมพันธ์กันทั้งนี้ต้องไม่ขัดกันเอง

(6) ใช้ถ้อยคำสั้น กระชับและชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย บรรจุแต่เรื่องที่ได้เถียงกันอันเป็นสาระสำคัญ ส่วนที่ไม่ใช่สาระสำคัญอย่านำมาเรียบเรียง เนื่องจากรายละเอียดเหล่านี้สามารถนำสืบได้ในชั้นพิจารณา

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการต่อสู้ข้อกฎหมาย

(ก) การอ้างว่าฟ้องโจทก์เคลือบคลุม แม้จะเป็นปัญหาข้อกฎหมาย แต่ไม่ใช่ปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎ.156,157/2523) ศาลจะหยิบยกขึ้นวินิจฉัยเองไม่ได้หากจำเลยไม่ได้ต่อสู้ไว้ สาระสำคัญการอ้างข้อกฎหมายดังว่านี้ต้องแสดงเหตุผลให้ชัดเจนด้วยว่าตรงไหนเคลือบคลุม และเคลือบคลุมอย่างไรด้วย หากอ้างลอยๆ ปราศจากเหตุผล ถือว่าไม่มีประเด็นที่จะนำพยานของคนเข้าสืบ (ฎ. 913/2509, 1275/2521, 3882/2529)

(ข) การอ้างว่าคดีขาดอายุความ เดิมเคยปรากฏแนววินิจฉัยของศาลฎีกาว่าการอ้างอายุความอ้างลอยๆ ได้โดยไม่จำเป็นต้องแสดงเหตุผลทั้งนี้เป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องพิจารณาในเมื่อจำเลยได้ยกขึ้นต่อสู้แล้ว (ฎ.1069/2509) แต่ต่อมาวินิจฉัยว่าการยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้จำเลยจะต้อง

ระบุให้ชัดเจนว่าขาดอายุความอะไรจะอ้างลอยๆไม่ได้ มิฉะนั้นศาลจะไม่วินิจฉัยถึง (ฎ.3352/2525, 4291/2529)

มีข้อควรระวังเกี่ยวกับการยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ นั่น ถ้าจำเลยไม่ได้ยกขึ้นต่อสู้ ศาลจะหยิบยกขึ้นวินิจฉัยเองไม่ได้ เพราะ ป.พ.พ.มาตรา 193/29 บัญญัติห้ามไว้ความว่า “เมื่อไม่ได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ศาลจะอ้างเอาอายุความมาเป็นเหตุยกฟ้องไม่ได้” ซึ่งเรื่องนี้แตกต่างกับคดีอาญา ในคดีอาญาคดีขาดอายุความหรือไม่เป็นดุลพินิจของศาลหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง (ฎ.1021-1022/2510) ในคำให้การจำเลยยกอายุความเรื่องตัวเงินขึ้นต่อสู้ ศาลจะยกอายุความเรื่องอื่นมาปรับไม่ได้ (ฎ.864/2487)

(ค) การยกข้อต่อสู้ว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง เรื่องอำนาจฟ้องเป็นปัญหาหลักกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความจริงข้อเท็จจริงแม้จำเลยไม่ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ศาลก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ (ฎ.1118/2509, 1313-1319/2510, 1803/2512) แต่ก็ควรยกขึ้นเป็นข้อคัดฟ้องไว้

เพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น ให้ศึกษาตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

คำฟ้องเรียกเงินกู้และโอนสิทธิเรียกร้อง

(นายสนั่น สารคาม โจทก์ - นายชม พันสนาน จำเลย)

ข้อ ๑. เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2511 จำเลยได้ทำสัญญากู้เงินจากนางทวิน วงศ์สนธิ ไปเป็นจำนวนเงิน 60,000 บาท ในอัตราดอกเบี้ยซึ่งละ 1 บาทต่อเดือน กำหนดชำระเงินคืนภายใน 1 ปี ทั้งนี้จำเลยได้รับเงินจำนวนดังกล่าวไปจากนางทวิน วงศ์สนธิ ไปครบถ้วนแล้วปรากฏตามสำเนาภาพถ่ายหนังสือสัญญากู้เงินเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 1

ข้อ ๒. นับตั้งแต่จำเลยกู้เงินไปจากนางทวิน วงศ์สนธิ ไปดังกล่าวในข้อ 1 จนล่วงเลยกำหนดเวลาชำระเงินคืนกิน จำเลยไม่เคยชำระต้นเงินและดอกเบี้ยให้แก่นางทวิน วงศ์สนธิ เลย ครั้นต่อมาวันที่ 11 ธันวาคม 2512 นางทวิน วงศ์สนธิ ได้โอนสิทธิเรียกร้องในมูลหนี้จำนวนดังกล่าวพร้อมทั้งดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ ปรากฏตามสำเนาภาพถ่ายหนังสือโอนสิทธิเรียกร้องหนี้ เอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 2 เมื่อโจทก์ได้รับโอนสิทธิเรียกร้องในมูลหนี้จำนวนดังกล่าวพร้อมทั้งดอกเบี้ยโจทก์และนางทวิน วงศ์สนธิ จึงได้มอบให้นายวิทยา วิทยากุล ทนายความ มีหนังสือบอกกล่าวแจ้งให้จำเลยทราบถึงการโอนสิทธิเรียกร้องหนี้ดังกล่าว พร้อมทั้งแจ้งให้จำเลยนำต้นเงินและดอกเบี้ยไปชำระให้แก่โจทก์ภายในกำหนด 7 วัน นับแต่วันที่จำเลยได้รับหนังสือบอกกล่าวของ

นายวิทยา วิทยากุล จำเลยได้รับหนังสือของนายวิทยา วิทยากุล แล้วเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2513 ปรากฏตามสำเนาหนังสือบอกกล่าวและใบตอบรับของกรมไปรษณีย์โทรเลข เอกสารท้ายฟ้อง หมายเลข 3 และ 4 ตามลำดับ จำเลยไม่ได้คัดค้านการโอนสิทธิเรียกร้องรายนี้แต่จำเลยก็ไม่จัดการชำระหนี้ให้แก่โจทก์แต่ประการใด

ข้อ ๓. นับแต่จำเลยกู้เงินไปจากนางทวิน วงศ์สนิท จนถึงวันฟ้องเป็นเวลา 23 เดือน กับ 14 วัน โจทก์ขอคิดเป็นเวลา 23 เดือน ซึ่งจำเลยมีหน้าที่ต้องชำระดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี จากต้นเงิน 60,000 บาท คิดเป็นเงิน 17,250 บาท รวมต้นเงินและดอกเบี้ยเป็นเงิน 77,250 บาท โจทก์ไม่มีทางใดที่จะตกลงกับจำเลยด้วยดีได้จึงต้องฟ้องขอให้ศาลบังคับ

คำขอท้ายคำฟ้องแพ่ง

๑. ให้จำเลยชำระต้นเงินจำนวน 60,000 บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ยที่ค้างนับแต่วันกู้เงินจนถึงวันฟ้องเป็นเงิน 17,250 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 77,250 บาท ให้กับโจทก์

๒. ให้จำเลยชำระดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ในต้นเงินจำนวน 60,000 บาท นับแต่วันฟ้องจนกว่าจำเลยจะชำระต้นเงินให้แก่โจทก์เสร็จสิ้น

๓. ให้จำเลยชดใช้ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนายความแทนโจทก์ด้วย

ตัวอย่าง

คำให้การแก้คดี

ข้อ ๑. จำเลยรับว่าได้ทำสัญญากู้เงินจำนวน 60,000 บาท ไปจากนางทวิน วงศ์สนิท ในอัตรดอกเบี้ยชั่งละ 1 บาท ใช้คืนภายใน 1 ปี ตามที่โจทก์บรรยายไว้ในฟ้องข้อ 1. จริง

ข้อ ๒. จำเลยขอปฏิเสธความถูกต้องแท้จริงของภาพถ่ายหนังสือโอนสิทธิเรียกร้องนี้ตามภาพถ่ายเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 2 ที่โจทก์อ้างว่านางทวิน วงศ์สนิท โอนสิทธิเรียกร้องในมูลหนี้ให้กับโจทก์โดยขอปฏิเสธว่าลายมือชื่อในของผู้โอนสิทธิเรียกร้องมิใช่ลายมือชื่อนางทวิน วงศ์สนิท เจ้าหนี้ที่แท้จริง หากแต่เป็นลายมือชื่อของบุคคลอื่นที่โจทก์กับพวกจัดให้มีการปลอมขึ้นโดยไม่ชอบและไม่สุจริต

ข้อ ๓. โจทก์และนางทวิน วงศ์สนิท ไม่เคยแจ้งให้จำเลยทราบถึงการโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าว หากจะมีการโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวจริง จำเลยไม่เคยตกลงยินยอมด้วย ทั้งจำเลยไม่เคยได้รับหนังสือบอกกล่าวใดๆ จากทนายของโจทก์

ข้อ ๔. จำเลยได้ใช้หนี้ให้แก่นางทวิน วงศ์สนธิท ไปแล้วเป็นเงิน 30,000 บาท คงเหลือต้นเงิน อีก 30,000 บาท เท่านั้น จำเลยไม่เคยค้างชำระดอกเบี้ยให้นางทวิน วงศ์สนธิท คงชำระต่อเนื่อง ตลอดมา ที่โจทก์เรียกดอกเบี้ยเป็นจำนวนถึง 23 เดือน 14 วันนั้นเกินต่อความจริง กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม โจทก์ไม่มีนิติสัมพันธ์กับจำเลย หนี้สินของจำเลยจะมีอยู่อย่างใดชอบที่นางทวิน วงศ์สนธิท จะฟ้องบังคับจากจำเลยเอง

อาศัยเหตุดังกล่าว จึงขอศาลได้โปรดพิพากษายกฟ้องของโจทก์เสีย ให้โจทก์เสียค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนายความแทนจำเลยด้วย

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ เสรี รักไทยวงศ์ ทนายจำเลย

คำให้การจำเลยฉบับนี้ข้าพเจ้า นายเสรี รักไทยวงศ์ ทนายจำเลยเป็นผู้เรียงพิมพ์

ลงชื่อ เสรี รักไทยวงศ์ ผู้เรียงพิมพ์

ตัวอย่าง

คำฟ้องบังคับจำนอง

(นายประสงค์ ภักดีเศรษฐ์ โจทก์ - นางจำปี คุณาสกุล จำเลย)

ข้อ ๑. จำเลยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ 4721 ตำบลสามเสนใน อำเภอคูคต จังหวัดพระนคร

ข้อ ๒. เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2500 จำเลยได้นำที่ดินโฉนดเลขที่ดังกล่าวในข้อ 1.รวมทั้งสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินแปลงดังกล่าวทั้งสิ้นไปจำนองไว้กับโจทก์เป็นเงิน 600,000 บาท โดยจำเลยสัญญาจะให้ดอกเบี้ยร้อยละ 1.25 บาทต่อเดือน จำเลยได้รับเงินจำนวนดังกล่าวไปจากโจทก์เป็นการเรียบร้อยแล้วในวันทำสัญญาและมีข้อตกลงว่าหากมีการบังคับจำนองแล้วจำเลยมีเงินไม่พอชำระหนี้ จำเลยยินยอมให้โจทก์ยึดทรัพย์สินอื่นขายทอดตลาดใช้หนี้แก่โจทก์จนครบ ปรากฏตามสำเนาเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 1

ข้อ ๓. นับแต่จำเลยได้ทำสัญญาจำนองที่ดินดังกล่าวไว้กับโจทก์จนถึงวันฟ้องนี้ จำเลยไม่เคยชำระดอกเบี้ยให้แก่โจทก์เลย ซึ่งเมื่อนับแต่วันทำสัญญาจนถึงวันฟ้องเป็นเวลา 8 ปี 8 เดือน แต่โจทก์ขอคิดเพียง 5 ปี เป็นเงิน 450,000 บาท โจทก์ได้ติดต่อให้จำเลยไถ่ถอนการจำนองที่ดินรายนี้หลายครั้งแล้ว แต่จำเลยก็หาได้จัดการประการใดไม่ โจทก์จึงได้มอบให้ทนายความมีหนังสือบอกกล่าวส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังจำเลยให้จำเลยจัดการไถ่ถอนการจำนองที่ดิน

ดังกล่าวเสียภายในเวลาที่กำหนดให้ จำเลยได้รับหนังสือดังกล่าวแล้ว ปราบฎคามสำเนาเอกสาร
ท้ายฟ้องหมายเลข 2 และ 3 ตามลำดับ แต่จำเลยก็เพิกเฉยเสียจนครบกำหนดเวลาตามหนังสือบอก
กล่าวนั้น โจทก์ไม่มีทางตกลงกับจำเลยด้วยดีได้จึงจำต้องนำคดีมาฟ้องศาล

คำขอท้ายคำฟ้องแย้ง

๑. ให้จำเลยชำระคืนเงิน 600,000 บาท และดอกเบี้ยนับแต่วันทำสัญญาจนถึงวันฟ้อง
450,000 บาท รวมเป็นเงิน 1,050,000 บาท ให้แก่โจทก์
๒. ให้จำเลยชำระดอกเบี้ยในคืนเงิน 600,000 บาท ในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ให้แก่โจทก์
นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเงินตามข้อ 1. ให้แก่โจทก์เสร็จสิ้น
๓. ถ้าจำเลยไม่ชำระเงินตามข้อ 1. และข้อ 2. ให้แก่โจทก์ ขอให้ศาลพิพากษาสั่งยึดที่ดิน
โฉนดเลขที่ 4721 ตำบลสามเสนใน อำเภอคูสิต จังหวัดพระนคร เพื่อนำขายทอดตลาดชำระหนี้
ให้แก่โจทก์ หากไม่พอชำระหนี้ให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยใช้หนี้ได้
๔. ให้จำเลยชำระค่าธรรมเนียมและค่าทนายความแทนโจทก์ทั้งสิ้น

ตัวอย่าง

คำให้การแก้คดี

ข้อ ๑. จำเลยรับว่าเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2500 จำเลยได้นำโฉนดเลขที่ 4721 ตำบลสามเสนใน
อำเภอคูสิต จังหวัดพระนคร ไปจำนองไว้กับโจทก์เป็นเงิน 600,000 บาท โดยมีกำหนดเวลาได้
ถอนภายใน 1 ปีจริง แต่เรื่องดอกเบี้ยนั้นความจริงโจทก์คิดเอาจากจำเลยร้อยละ 2 บาทต่อเดือน
ส่วนในสัญญาจำนองต้องลงไว้ร้อยละ 1.25 บาทต่อเดือนตามกฎหมาย ด้วยความจำเป็นที่จำเลยจะ
ต้องใช้เงินจึงต้องยอมจ่ายดอกเบี้ยให้แก่โจทก์จริงๆ ร้อยละ 2 บาทต่อเดือน เพราะถ้าไม่ยอมจ่าย
โจทก์ก็ไม่ยอมรับจำนอง

ข้อ ๒. ในวันทำสัญญาจำนอง โจทก์ได้หักดอกเบี้ยที่เรียกเกินจากที่กฎหมายบังคับไว้ร้อย
ละ 75 สตางค์ตลอดทั้งปี พ.ศ.2501 ไปจากจำเลยแล้วคิดเป็นเงินทั้งหมด 54,000 บาท ส่วนในการ
ชำระดอกเบี้ยประจำเดือนทุกๆ เดือนในปี พ.ศ. 2501 จำเลยต้องชำระร้อยละ 1.25 บาท คิดเป็นเงิน
เดือนละ 7,500 บาท จำเลยได้ชำระดอกเบี้ยในปี พ.ศ. 2501 ตั้งแต่เดือนมกราคมเป็นต้นไปให้แก่
โจทก์ทุกเดือนๆ ละ 7,500 บาท โดยไม่มีติดค้างเลย และโจทก์ยังได้หักดอกเบี้ยในเดือนธันวาคม
พ.ศ. 2500 ไว้อีก 1 เดือนเป็นเงิน 12,000 บาท พอสิ้นปี พ.ศ. 2501 จำเลยยังไม่สามารถที่จะทำการ

ไถ่ถอนการจำนองได้จึงขอยึดเวลาการไถ่ถอนการจำนองจากโจทก์ฯ ก็ยินยอมแต่จำเลยต้องชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 2 บาทต่อเดือนตลอดเรื่อยไปจนกว่าจำเลยจะสามารถหาเงินมาไถ่ถอนได้ จำเลยก็ตกลงปฏิบัติตาม ฉะนั้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 จำเลยได้ชำระดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ทุกๆ เดือน ละ 12,000 บาท ตลอดเรื่อยมาโดยไม่มีคิดค้างเลขจนถึงปี พ.ศ. 2509 โจทก์ต้องการเงินคืนคืน เพราะโจทก์ต้องการใช้เงินขอให้จำเลยจัดการไถ่ถอนการจำนอง จำเลยขอพักอีก โจทก์ไม่ยอมและ ได้ให้ทนายความมีหนังสือมาถึงจำเลยเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2509 โดยกำหนดเวลาให้ทำการไถ่ถอนการจำนอง ตั้งแต่จำเลยได้รับหนังสือจากทนายความของโจทก์ดังกล่าวแล้ว จำเลยก็ไม่ได้ชำระดอกเบี้ยให้แก่โจทก์เพราะโจทก์ไม่ประสงค์จะเอาดอกเบี้ยแล้ว ต้องการเงินคืนคืนอย่างเดียวเท่านั้น ฉะนั้น ที่โจทก์กล่าวในฟ้องข้อ 3. ว่านับตั้งแต่จำเลยได้ทำสัญญาจำนองที่ดินดังกล่าวแล้ว จนถึงวันฟ้องนี้จำเลยไม่เคยชำระดอกเบี้ยให้เลยจึงไม่เป็นความจริง ความจริงจำเลยชำระดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ตลอดเรื่อยมาดังที่ได้ให้การต่อผู้โจทก์ไว้ข้างต้นแล้ว

ข้อ 3. เมื่อจำเลยไม่เคยค้างดอกเบี้ย โจทก์ก็มาฟ้องขอให้ชำระดอกเบี้ยโดยคิดเพียง 5 ปีอีกไม่ได้ จำเลยยินดีที่จะไถ่ถอนที่ดินคืนจากโจทก์ตามจำนวนเงินต้น 600,000 บาท แต่เมื่อโจทก์กลับมาฟ้องเรียกดอกเบี้ยอีก 5 ปี จำเลยก็จำเป็นต้องสู้คดีกับโจทก์ซึ่งไม่ใช่ความผิดของจำเลย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวเรียนมาแล้ว ขอศาลได้โปรดพิพากษายกฟ้องของโจทก์ ให้โจทก์ใช้ค่าฤชาธรรมเนียม ค่าทนายแทนจำเลยด้วย

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ เกียรติ เกียรติไทย ทนายจำเลย

คำให้การจำเลยฉบับนี้ ข้าพเจ้านายเกียรติ เกียรติไทย ทนายจำเลยเป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ เกียรติ เกียรติไทย ผู้เรียงและพิมพ์

ตัวอย่าง

คำฟ้องผิดสัญญาซื้อขาย เรียกว่าเสียหาย

(นายพานพ จิตตานุกร โจทก์ - นายอารมย์ โตสุขกิจ จำเลย)

ข้อ ๑. เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2511 จำเลยได้ตกลงทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินโฉนดเลขที่ 113 อยู่ที่ตำบลคลองตัน อำเภอพระโขนง จังหวัดพระนคร มีเนื้อที่ประมาณ 18 ไร่ 3 งาน 80 วา ให้กับโจทก์ในราคาไร่ละ 60,000 บาท รวมเป็นเงิน 852,500 บาท ในวันทำสัญญาจำเลยได้รับเงินมัดจำไปแล้ว จำนวน 300,000 บาท ส่วนที่เหลือ 552,500 บาท โจทก์จะชำระให้จำเลยในวันที่

17 มิถุนายน 2511 ณ สำนักงานที่ดินจังหวัดพระนคร และจำเลยจะต้องโอนกรรมสิทธิ์จดทะเบียนการโอนให้แก่โจทก์ทันที หากจำเลยไม่ทำการ โอนกรรมสิทธิ์ให้แก่โจทก์ตามสัญญา จำเลยต้องใช้ค่าปรับให้โจทก์เป็นเงิน 500,000 บาทและยอมให้โจทก์บังคับให้จำเลยทำการ โอนกรรมสิทธิ์ที่ดินตามสัญญานั้นได้ แต่เนื่องจากในวันที่ทำสัญญาจะซื้อขายดังกล่าว จำเลยได้นำที่ดินตามโฉนดดังกล่าวไปทำนิติกรรมขายฝากไว้แก่นายอากร รัฐบำรุง มีกำหนด 1 ปี ครบกำหนดไถ่คืนในวันที่ 16 มิถุนายน 2511 จำเลยรับรองว่าจะไถ่คืนภายในกำหนดและทำการ โอนกรรมสิทธิ์ให้แก่โจทก์ในวันที่ 17 มิถุนายน 2511 หากเกิดการเสียหายขึ้นด้วยเหตุใดก็ดี จำเลยรับผิดชอบทั้งสิ้น ทั้งนี้ปรากฏตามสำเนาหนังสือสัญญาจะซื้อจะขายท้ายฟ้องหมายเลข 1

ข้อ ๒. ครั้นวันที่ 17 มิถุนายน 2511 โจทก์ได้จัดเตรียมเงินค่าซื้อที่ดินที่เหลือจำนวนเงิน 552,500 บาทไปยังสำนักงานที่ดินจังหวัดพระนคร เพื่อชำระให้กับจำเลยและให้จำเลยทำการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดดังกล่าวให้แก่โจทก์ต่อเจ้าพนักงานในวันเดียวกัน แต่จำเลยไม่สามารถจัดการให้นายอากร รัฐบำรุง มารับการไถ่ถอนการขายฝากแล้วทำการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดตามสัญญาดังกล่าวให้แก่โจทก์ได้ภายในกำหนดเวลาตามสัญญา ขณะนี้จำเลยกำลังดำเนินคดีฟ้องนายอากร รัฐบำรุง ต่อศาลนี้ ขอให้ศาลบังคับนายอากร รัฐบำรุง ให้ไปรับทำการจดทะเบียนไถ่ถอนขายฝากที่ดินตามโฉนดรายนี้ เมื่อจำเลยได้ทำการจดทะเบียนไถ่ถอนการขายฝากที่ดินตามโฉนดรายนี้มาจากนายอากร รัฐบำรุง แล้วจำเลยมีหน้าที่ต้องไปทำการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินตามโฉนดดังกล่าวให้แก่โจทก์ตามสัญญาต่อไป ซึ่งโจทก์ขอสงวนสิทธิในข้อนี้เพื่อเรียกร้องให้จำเลยปฏิบัติทำการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินตามสัญญานี้ไว้วันเมื่อจำเลยได้ทำการไถ่ถอนการขายฝากที่ดินรายนี้มาจากนายอากร รัฐบำรุง แล้ว เมื่อถึงโอกาสต่อไป

ข้อ ๓. ในชั้นนี้ เนื่องจากจำเลยไม่สามารถนำที่ดินตามโฉนดในสัญญาดังกล่าวมาทำการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ให้โจทก์ภายในวันที่ 17 มิถุนายน 2511 ตามสัญญาข้อ 2. นั้นได้ตามสัญญาข้อ 3. มีข้อตกลงไว้ว่าผู้ขายยอมให้ผู้ซื้อปรับผู้ขายเป็นเงิน 500,000 บาท และสัญญาข้อ 7. มีข้อความว่าหากเกิดการเสียหายขึ้นด้วยเหตุใดก็ดี ผู้จะขายยอมรับผิดชอบทั้งสิ้นตามสัญญาข้อ 3. ฉะนั้นเมื่อจำเลยไม่ทำการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ หรือทำการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินให้โจทก์ไม่ได้ตามข้อกำหนดในสัญญา จำเลยมีหน้าที่ต้องชำระเงินค่าปรับเป็นเงิน 500,000 บาทให้แก่โจทก์ๆ ได้ทวงถามและมอบหมายให้ทนายความมีหนังสือบอกกล่าวให้จำเลยนำเงินค่าปรับดังกล่าวมาชำระให้โจทก์ จำเลยเพิกเฉยเสียจึงมีความจำเป็นฟ้องขอให้ศาลบังคับ

คำขอท้ายคำฟ้องแห่ง

๑. ให้จำเลยชำระเงินค่าปรับจำนวน 500,000 บาท แก่โจทก์จนครบ
๒. ให้จำเลยชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7 ครั้งต่อปี ในต้นเงิน 500,000 บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจำเลยจะชำระเงินค่าปรับตามคำขอข้อ 1. ให้โจทก์ครบถ้วน
๓. ให้จำเลยเสียค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนายความแทนโจทก์

ตัวอย่าง

คำให้การแก้คดี

ข้อ ๑. จำเลยยอมรับข้อเท็จจริงว่าจำเลยได้ทำสัญญาจะซื้อจะขายที่พิพาทให้โจทก์ในราคา 852,500 บาท ตามรายละเอียดที่โจทก์บรรยายไว้ในฟ้องข้อ 1 จริง

ข้อ ๒. จำเลยขอต่อสู้ว่าในวันที่ 17 มิถุนายน 2511 จำเลยและผู้ซื้อฝากของจำเลยได้ไปที่สำนักงานที่ดินจังหวัดพระนครตามนัดหมาย แต่โจทก์มิได้ไปตามนัด ทั้งนี้เพราะเหตุว่าโจทก์ไม่มีเงินจำนวน 552,500 บาท ไปชำระให้กับจำเลยได้ โจทก์จึงเป็นฝ่ายผิดสัญญา จำเลยจึงได้บอกเลิกสัญญาจะซื้อจะขายที่พิพาทกับโจทก์และริบเงินมัดจำ 300,000 บาทที่โจทก์ชำระให้กับจำเลยไว้ รายละเอียดปรากฏตามภาพถ่ายหนังสือบอกเลิกสัญญาท้ายคำให้การนี้ โจทก์จึงไม่มีนิติสัมพันธ์กับจำเลยในขณะนี้

ข้อ ๓. โดยเหตุที่โจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญา ทั้งจำเลยได้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาโดยชอบแล้ว โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกร้องเงินค่าปรับ 500,000 บาทจากจำเลยได้ กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม หากจำเลยต้องใช้ค่าปรับให้โจทก์แล้ว จำเลยก็ขอต่อสู้ว่าค่าปรับที่กำหนดไว้ในสัญญาสูงเกินไปและไม่เป็นธรรมแก่จำเลย ค่าปรับอย่างมากที่โจทก์จะพึงได้รับเป็นเงินไม่เกิน 50,000 บาท

อาศัยเหตุดังกล่าว ขอศาลได้โปรดยกฟ้องโจทก์ ให้โจทก์เสียค่าฤชาธรรมเนียม ค่าทนายความแทนจำเลยด้วย

ควรมีควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ   ธวัช เอกชัยกุล   ทนายจำเลย

คำให้การจำเลยฉบับนี้ข้าพเจ้า นายธวัช เอกชัยกุล ทนายจำเลยเป็นผู้เรียงพิมพ์

ลงชื่อ   ธวัช เอกชัยกุล   ผู้เรียงพิมพ์

ตอนที่ 3

การเรียบเรียงคำให้การและฟ้องแย้ง

ในคดีแพ่งบางเรื่องจำเลยที่ถูกฟ้องก็ได้รับความเสียหายจากฝ่ายโจทก์ด้วยเหมือนกัน เช่น คดีละเมิดเนื่องจากรถยนต์ของนายคำและนายแดงชนกัน ต่างฝ่ายต่างได้รับความเสียหาย นายแดงยังไม่ทันได้ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากนายคำ แต่นายคำกลับนำคดีมาฟ้องเรียกเอาค่าเสียหายจากนายแดงเสียก่อน ดังนี้ การต่อสู้คดีที่ถูกต้องควรฟ้องแย้งรวมไปด้วย จำเลยสามารถทำเช่นนี้ได้เพราะมีกฎหมายอนุญาตไว้ คือ ป.วิ.แพ่ง มาตรา 177 วรรคสาม ความว่า “จำเลยจะฟ้องแย้งมาในคำให้การก็ได้ แต่ถ้าฟ้องแย้งนั้นเป็นเรื่องอื่นไม่เกี่ยวกับฟ้องเดิมแล้ว ให้ศาลสั่งให้จำเลยฟ้องเป็นคดีต่างหาก”

ข้อที่นักศึกษาควรระวังในการฟ้องแย้งนั้นอย่าลืมพิจารณาหลักกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ประกอบด้วย มิใช่ว่าเรื่องอะไรๆ ก็นำไปฟ้องแย้งได้ หากเป็นเช่นนั้นไม่ เรื่องใดจำเลยจะมีสิทธินำไปฟ้องแย้งรวมไปในคำให้การได้นั้นกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ว่า ต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับฟ้องเดิม พอที่จะรวมการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินเข้าด้วยกันได้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 177 วรรคสาม และ มาตรา 179 วรรคท้าย) สรุปให้ง่ายๆ เรื่องที่จะฟ้องแย้งได้ต้องเป็นข้อเท็จจริงอันเดียวกัน และเป็นเรื่องเกี่ยวกับฟ้องเดิม นอกจากที่กล่าวมานี้แล้ว จะต้องเป็นคดีที่ยังไม่ขาดอายุความด้วย

ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่าไม่เกี่ยวกับฟ้องเดิม เช่น ในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนฟ้องเรียกเงินจากจำเลยผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งให้คืนเงินแก่ห้างหุ้นส่วนสามัญ เนื่องจากจำเลยเบิกหรือยืมเงินไปนั้น จำเลยจะฟ้องแย้งขอให้ถอนถอนผู้ชำระบัญชานั้นไม่ได้ เพราะไม่เกี่ยวกับฟ้องเดิม (ฎ.828/2503) โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากอาคารที่เช่า จำเลยจะฟ้องแย้งขอให้ศาลบังคับโจทก์เสนอขายอาคารแก่จำเลยตามสัญญาเช่าไม่ได้ เพราะไม่เกี่ยวกับคำฟ้องเดิม (ฎ.1357/2517) ธนาคารฟ้องเรียกเงินเบิกเกินบัญชี จำเลยให้การและฟ้องแย้งว่าคนของธนาคารแก้และปลอมเอกสารสัญญาที่นำมาฟ้อง แต่คำฟ้องแย้งมิได้ขอให้ทำลายเอกสารสัญญา หากขอให้โจทก์รับผิดชอบในการกระทำของคนของโจทก์ใช้คำเสียหาย เป็นเรื่องไม่เกี่ยวกับฟ้องเดิม ศาลไม่รับเป็นฟ้องแย้ง (ฎ.661/2521) เป็นต้น

แนววินิจฉัยของศาลฎีกาที่เกี่ยวกับให้ฟ้องแย้งได้ เช่น โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยคืนโฉนด จำเลยให้การต่อสู้คดีว่า จำเลยมีกรรมสิทธิ์ที่ดินนั้นกึ่งหนึ่ง จึงฟ้องแย้งขอแบ่งแยกที่ดินในส่วนที่เป็นของจำเลยได้ (ฎ.440/2499) โจทก์ฟ้องขอให้แสดงว่า นิติกรรมขายฝากที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

เป็นโมฆะ โดยอ้างว่านิติกรรมการขายฝากและสัญญาเช่าเป็นนิติกรรมอำพราง ให้จำเลยรับเงินไถ่ ถอนและแก้ทะเบียนที่ดินคืนเป็นของโจทก์ จำเลยให้การว่านิติกรรมขายฝากและสัญญาเช่าสิ้นสุด อายุแล้ว เป็นกรณีเกี่ยวกับฟ้องเดิมซึ่งจำเลยฟ้องแย้งมาในคำให้การได้ (ฎ.1145/2508) โจทก์ฟ้อง เรียกเงินตามตัวเงิน จำเลยให้การว่าโจทก์ผิดสัญญาอันเป็นมูลที่จำเลยรับรองตัวแลกเงิน จำเลยจึง งดจ่ายเงิน จำเลยฟ้องแย้งเรียกค่าเสียหายที่โจทก์ผิดสัญญานั้นด้วย ดังนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับฟ้องเดิม จำเลยฟ้องแย้งได้ (ฎ.857/2518 ,ฎ. 1917//2519, 609/2521) เป็นต้น

การเรียบเรียงฟ้องแย้ง

เนื่องจากฟ้องแย้งถือว่าเป็นคำฟ้องอย่างหนึ่งตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 1 (3) เพราะฉะนั้นจึงต้อง เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายมาตรา 55 กล่าวคือ จำเลยผู้ฟ้องแย้งต้องแสดงได้ว่าตนมีข้อได้ แ่ียงเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่หรือมีข้อเท็จจริงที่จะต้องใช้สิทธิทางศาล อันเกิดจากการโต้แย้งสิทธิที่ โจทก์เป็นฝ่ายกระทำขึ้น ด้วยเหตุกฎหมายอนุญาตให้ฟ้องแย้งรวมไปในคำให้การได้ ดังนั้น ผู้เรียบ เรียงจึงควรแยกออกว่าตอนใดเป็นคำให้การและตอนใดเป็นฟ้องแย้ง ทั้งนี้ ให้แยกคำให้การไว้ตอน ดัน แล้วจึงบรรยายเรื่องฟ้องแย้งในตอนท้าย ในทางปฏิบัติ การเขียนคำฟ้องแย้งใช้แบบพิมพ์คำให้ การโดยเพิ่มคำว่า “และฟ้องแย้ง” ต่อท้ายคำให้การ เมื่อเพิ่มเติมแล้วจะอ่านได้ความว่า “คำให้การ และฟ้องแย้ง”

ข้อสังเกต

(1) ถึงแม้ว่าจำเลยฟ้องแย้งรวมไปกับคำให้การได้ จำเลยยังคงต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมศาล ทำนองเดียวกับคดีธรรมดา

(2) ฟ้องแย้งนั้นต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของพระธรรมนูญศาลยุติธรรมด้วย ถึงแม้ว่าฟ้องแย้ง นั้นจะเกี่ยวกับฟ้องเดิม แต่ถ้าจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องเกินอำนาจของศาลที่จะพิจารณาพิพากษา เช่น เกินอำนาจของผู้พิพากษานายเดี่ยว หรือเกินอำนาจของศาลแขวง จำเลยก็ฟ้องแย้งไม่ได้ จำเลย ต้องฟ้องเป็นคดีใหม่ต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา เป็นต้น

หลักเกณฑ์ในการเรียบเรียง

เนื่องจากฟ้องแย้งเป็นคำฟ้องอย่างหนึ่งตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 1(3) เพราะฉะนั้นหลักเกณฑ์ การเรียบเรียงคดีแพ่งธรรมดาจึงนำมาใช้ได้ แต่ไม่จำเป็นต้องบรรยายข้อเท็จจริงทุกข้อที่ได้ตั้งไว้ เช่น ฐานะของโจทก์จำเลย นิติสัมพันธ์มีอย่างไร เพราะสิ่งเหล่านี้โจทก์บรรยายไว้ในตอนฟ้อง จำเลยแล้ว ในฟ้องแย้งของจำเลยคงมุ่งแต่เรื่องโต้แย้งสิทธิมากกว่า เว้นแต่ในบางคดี เช่น คดีมรดก

โจทก์อาจปฏิเสธฐานะทายาทของจำเลย สิ่งที่ได้แย้งกันเหล่านี้ อาจจำเป็นต้องต่อสู้ไว้ในคำให้การ และฟ้องแย้ง ดังนั้น การบรรยายข้อเท็จจริงในฟ้องแย้งจะสั้นและกะทัดรัดกว่าคำฟ้องธรรมดา เนื่องจากข้อเท็จจริงบางอย่าง โจทก์ได้กล่าวไว้แล้วตั้งแต่เริ่มต้นฟ้องคดี

ศาสตราจารย์มารุต นูนาค ได้แนะนำหลักเกณฑ์การเรียบเรียงคำให้การและฟ้องแย้งฉบับเดียวกัน ควรมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) เขียนคำให้การต่อสู้คดีไว้เป็นประเด็นเสียก่อน ตามหลักการเรียบเรียงคำให้การที่ได้ศึกษากันมาแล้ว โดยยกประเด็นที่โจทก์ต้องนำสืบไว้ก่อนเป็นข้อต้นๆ แล้วถามด้วยประเด็นที่จำเลยจะต้องสืบก่อนไว้เป็นข้อถัดไป โดยใช้ถ้อยคำกระชับรัด

2) เมื่อประเด็นที่เกี่ยวกับคำให้การหมดแล้ว การฟ้องแย้งควรยกเป็นข้อใหม่โดยนำหลักเกณฑ์การเรียบเรียงคำฟ้องในคดีแพ่งมาใช้โดยอนุโลม แต่ตัดข้อเท็จจริงที่ซ้ำออกให้เหลือแต่ประเด็นที่ได้แย้งสิทธิหรือเรื่องค่าเสียหายโดยตรงเป็นหลัก เช่น โจทก์บรรยายฐานะของโจทก์ จำเลยและนิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลยไว้เรียบร้อยแล้ว เมื่อถูกต้องเป็นจริงตามสัญญาที่มีต่อกันและถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ ในการต่อสู้คดีจำเลยอาจต่อสู้ว่าไม่ได้ผิดสัญญา ทั้งนี้ เพื่อมุ่งให้โจทก์นำสืบก่อนเป็นลำดับ ผลจะปรากฏในข้อสุดท้ายว่า เมื่อจำเลยได้แย้งสิทธิและต่อสู้ว่าไม่ได้ผิดสัญญา โจทก์ต่างหากเป็นฝ่ายผิดสัญญา ทำให้จำเลยเสียหาย ฝ่ายจำเลยมีสิทธิเรียกค่าเสียหายตามสัญญาได้อย่างไร จำเลยจึงฟ้องแย้งเรียกเอาค่าเสียหายจากโจทก์ซึ่งเป็นมูลฐานสำคัญของการฟ้องแย้ง

3) คำบังคับท้ายฟ้องแย้ง ถือหลักเกณฑ์เหมือนกับท้ายฟ้องธรรมดา

4) เอกสารประกอบท้ายฟ้องแย้งอาจต้องส่งไปด้วย เช่น กรณีมีสัญญาเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่โจทก์ต้องรับผิดชอบในเรื่องขยายระยะเวลาก่อสร้างเปลี่ยนวัสดุที่ก่อสร้าง เมื่อโจทก์มิได้กล่าวถึง หรือบิดเบือนข้อเท็จจริงไว้ ต้องแนบเอกสารไปด้วย เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการบรรยายฟ้องแย้ง

ตัวอย่างการเรียบเรียงคำให้การและฟ้องแย้ง

ข้อเท็จจริงคดีนี้ เดิมจำเลยถูกฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิด จำเลยได้ให้การต่อสู้คดีว่าไม่ได้ทำละเมิดและฟ้องแย้งเรียกค่าเสียหายจากโจทก์

เพื่อความเข้าใจในเรื่องนี้ ให้นักศึกษาสังเกตคำฟ้อง คำให้การและฟ้องแย้งที่นำมาประกอบการศึกษาต่อไปนี้

คดีละเมิด

(กรมทรัพยากรธรณีฯ โจทก์ – นายเป็ย วิชาญผสม จำเลย)

ข้อ ๑. โจทก์เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายโดยเป็นกรมในรัฐบาล สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม และโจทก์เป็นเจ้าของรถยนต์แลนด์โรเวอร์ หมายเลขทะเบียน ก.ท.ป. 5832 จำเลยเป็นผู้ขับรถยนต์แท็กซี่รับจ้างคันหมายเลขทะเบียน ก.ท.จ. 0168

ข้อ ๒. เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2518 เวลาประมาณ 20 นาฬิกา จำเลยได้ขับรถยนต์แท็กซี่รับจ้างคันหมายเลขทะเบียนดังกล่าวไปตามถนนเอกมัยด้วยความประมาทเลินเล่อและผิดกฎหมาย กล่าวคือ จำเลยขับรถด้วยความเร็วสูงในขณะที่ฝนตกถนนลื่น และจำเลยไม่ระมัดระวังถึงพวงมาลัย ขับรถให้อยู่ด้านซ้ายของทางตามกฎหมาย โดยจำเลยขับรถด้วยความประมาทวิ่งกินทางไปทางด้านขวาเข้าไปในทางวิ่งของรถที่วิ่งสวนมา เป็นเหตุให้รถยนต์ที่จำเลยขับชนรถยนต์ของโจทก์คันหมายเลขดังกล่าวข้างต้น ซึ่งขณะนั้นนายชาติ ศิริรัตนมงคล ขับเล่นสวนทางมาและเดินรถอยู่ในทางของตนตามกฎหมายโดยแรงทำให้รถยนต์คันหมายเลขทะเบียนดังกล่าวของโจทก์ได้รับความเสียหายคิดเป็นเงิน 16,625 บาท ปรากฏรายละเอียดความเสียหายตามเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 1 เหตุเกิดที่ตำบลคลองตัน อำเภอพระโขนง กรุงเทพมหานคร ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้จำเลยผู้กระทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายจำนวน 16,625 บาท ให้แก่โจทก์ๆ จึงได้แจ้งให้จำเลยชำระค่าเสียหายจำนวนดังกล่าวแล้ว แต่จำเลยเพิกเฉยไม่ยอมชำระ ฉะนั้น โจทก์จำเป็นต้องฟ้องศาลขอให้ศาลบังคับ

คำขอท้ายคำฟ้องแพ่ง

๑. ขอให้จำเลยชำระเงิน 16,625 บาท ให้แก่โจทก์พร้อมทั้งดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีในต้นเงินดังกล่าว นับแต่วันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จ
๒. ให้จำเลยชำระค่าฤชาธรรมเนียม และค่าทนายแทนโจทก์

ตัวอย่าง

คำให้การจำเลยและฟ้องแย้ง

ข้อ ๑. จำเลยได้ทราบคำฟ้องของโจทก์แล้ว ขอให้การปฏิเสธและขอให้การฟ้องแย้ง ดังมีข้อความต่อไปนี้

ข้อ ๒. จำเลยขอให้การว่า เหตุที่รถยนต์ของโจทก์คันหมายเลขทะเบียน ก.ท.ป. 5832 ชนรถยนต์ของจำเลยหมายเลขทะเบียน ก.ท.จ. 0168 เป็นเพราะความประมาทของนายชาติ ศิริวัฒนมงคล ผู้ขับขี่รถยนต์ของโจทก์เองที่ได้ขับขี่ด้วยความเร็วสูงเกินกว่าอัตราความเร็วที่กฎหมายกำหนดและในขณะที่ฝนตกหนักเป็นเหตุให้รถยนต์ของโจทก์แฉลบกินทางด้านขวาของถนนพุ่งเข้าชนรถยนต์ของจำเลยซึ่งขับมาในทางด้านซ้ายของถนนด้วยความเร็วตามปกติ จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายใดๆ บรรดาที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ ทั้งความเสียหายที่โจทก์ได้กล่าวอ้างในฟ้องก็ไม่ใช่ความจริง ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่รถยนต์ของโจทก์มีเพียงเล็กน้อย หากจะซ่อมแซมคงไม่เกิน 8,000 บาท

ข้อ ๓. จำเลยขอให้การเป็นฟ้องแย้งว่า เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2518 เวลาประมาณ 20 นาฬิกา นายชาติ ศิริวัฒนมงคล ลูกจ้างมีหน้าที่เป็นพนักงานขับรถของโจทก์ ได้ขับขี่รถยนต์แลนค์โรเวอร์คันหมายเลขทะเบียน ก.ท.ป. 5832 ของโจทก์กลับจากไปราชการที่จังหวัดชลบุรีจะไปยังกรมทรัพยากรธรณี ขณะที่รถยนต์ของโจทก์แล่นมาตามถนนเอกมัย ตำบลคลองตัน อำเภอพระโขนง กรุงเทพมหานคร นั้น ฝนกำลังตกหนักด้วยความประมาทปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ กล่าวคือ นายชาติ ศิริวัฒนมงคล ได้ขับขี่รถยนต์แลนค์โรเวอร์ของโจทก์คันดังกล่าวด้วยความเร็วสูงเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด และโดยเหตุที่ขณะนั้นถนนลื่นเนื่องจากฝนตกประกอบด้วยนายชาติ ศิริวัฒนมงคล ได้ขับรถมาด้วยความเร็วสูงทำให้รถแลนค์โรเวอร์แฉลบกินทางเข้าไปทางด้านขวาของทาง แล้วพุ่งเข้าชนรถยนต์ของจำเลยคันหมายเลขทะเบียน ก.ท.จ. 0168 ซึ่งขณะนั้นจำเลยได้ขับรถสวนทางไปด้วยความเร็วไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดและแล่นชิดขอบทางด้านซ้ายของถนนเป็นเหตุให้รถยนต์ของจำเลยเสียหายคิดเป็นเงิน 12,000 บาท ปรากฏรายละเอียดความเสียหายตามเอกสารท้ายคำให้การนี้ ซึ่งโจทก์ในฐานะเป็นนายจ้างของนายชาติ ศิริวัฒนมงคล จะต้องรับผิดชอบใช้ให้แก่จำเลย เหตุเกิดที่ตำบลคลองตัน อำเภอพระโขนง กรุงเทพมหานคร

จำเลยขอถือเอาคำให้การนี้เป็นฟ้องแย้ง ขอศาลได้โปรดพิพากษาและบังคับโจทก์ ดังนี้

1. ขอศาลได้โปรดพิพากษายกฟ้องโจทก์
2. ให้โจทก์ใช้ค่าเสียหายเป็นเงิน 12,000 บาทแก่จำเลย
3. ให้โจทก์เสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีในต้น 12,000 บาท นับแต่วันยื่นคำให้การและฟ้องแย้งนี้ จนกว่าจะชำระเสร็จสิ้น
4. ให้โจทก์ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนายความแทนจำเลยด้วย

ควรมีควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....จำนวน

คำให้การและฟ้องแย้งฉบับนี้ ข้าพเจ้า.....(ระบุชื่อ).....ทนายจำเลยเป็นผู้เรียงพิมพ์

ลงชื่อ.....ผู้เรียงและพิมพ์

(หมายเหตุ เป็นคำฟ้องและฟ้องแย้งเมื่อ พ.ศ. 2518 เขตปกครองกรุงเทพฯใช้ตำบล อำเภอ ปัจจุบัน คือ “แขวง” แทนตำบล “เขต” แทนอำเภอ. ให้ประยุกต์ใช้ให้ถูกต้องด้วย)

คำให้การแก้ฟ้องแย้ง

เมื่อจำเลยฟ้องแย้ง โจทก์เดิมยอมตกเป็นจำเลยในคดีฟ้องแย้งและต้องยื่นคำให้การแก้คดีฟ้องแย้งทำนองเดียวกับจำเลยในคดีแพ่ง (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 178) การแก้คดีนี้ใช้แบบพิมพ์คำให้การธรรมดาทุกอัน
